

บทที่ 5

การสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ด้านบัญชีตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านพระพุทธบาทสี่รอย ตำบลสะลวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย และมีการวิจัยในบทก่อนหน้านี้แล้ว ในบทนี้จึงนำเสนอการสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะโดยแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

- 1 การสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจ
 - 1.1 การสรุปผล
 - 1.2 อภิปรายผลการวิจัย
 - 1.3 ข้อเสนอแนะ
- 2 การสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะบัญชีครัวเรือน
 - 2.1 การสรุปผล
 - 2.2 อภิปรายผลการวิจัย
 - 2.3 ข้อเสนอแนะ

ตามหัวข้อผลการวิจัยทั้ง 2 ส่วนข้างต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจ

การสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านพระพุทธบาทสี่รอย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสรุปผล

จากผลการวิจัยระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในบทที่ 4 ข้างต้น สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) มีการศึกษาและพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 (หน้า 1) ได้ระบุว่า “เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านพระพุทธบาทสี่รอย ตำบลสะลวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่” นั้น การวิจัยนี้ได้มีการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีการศึกษาและพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านพระพุทธบาทสี่รอยอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 4 กิจกรรมดังนี้ 1) การศึกษาบริบทและทำความเข้าใจ 2) การออกแบบระบบบัญชี 3) การอบรมผู้จัดทำบัญชี และ 4) การติดตามผล ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ทั้ง 4

กิจกรรมได้แสดงให้เห็นในผลการวิจัย หัวข้อระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (หน้า 62) ข้างต้นแล้ว อีกทั้งผลสำรวจความพึงพอใจระบบบัญชีใหม่จากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านพระพุทธรบาทสี่รอยในภาพรวมมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ อันดับ 1 ระบบการควบคุมภายในด้านเอกสาร เท่ากับ 4.27 อันดับ 2 ร้อยลดสรุปรายรับ-รายจ่าย เท่ากับ 4.22 อันดับ 3 รู้แหล่งที่มาของรายรับ-รายจ่าย เท่ากับ 4.18 อันดับ 4 งบกำไรขาดทุน เท่ากับ 4.07 และอันดับ 5 รู้ต้นทุนขาย เท่ากับ 3.53 (ตารางที่ 4.8 หน้า 78)

2) มีการออกแบบสมุดบัญชีระบบใหม่ 8 เล่ม

ระบบบัญชีที่ได้รับการออกแบบใหม่ ประกอบไปด้วย 8 บัญชี ได้แก่ 1) บัญชีรายรับ 2) บัญชีรายจ่าย 3) บัญชีต้นทุนสินค้า 4) บัญชีคุมสินค้าคงคลัง 5) บัญชีคุมวัตถุดิบ 6) บัญชีเจ้าหนี้ 7) บัญชีลูกหนี้ และ 8) บัญชีทะเบียนทรัพย์สิน ซึ่งแสดงให้เห็นในผลการวิจัยหัวข้อการออกแบบระบบบัญชี (หน้า 66)

ปัจจุบันมีการใช้งานจำนวน 6 บัญชีได้แก่ บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีคุมสินค้าคงคลัง บัญชีเจ้าหนี้ บัญชีลูกหนี้ และ บัญชีทะเบียนทรัพย์สิน สำหรับบัญชียังไม่ได้ทำ หรือไม่ได้ใช้ มีจำนวน 2 บัญชี ได้แก่ บัญชีต้นทุนสินค้า และบัญชีคุมวัตถุดิบ ซึ่งเป็นเกี่ยวข้องกับการคำนวณต้นทุนสินค้า และควบคุมวัตถุดิบ ในปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านพระพุทธรบาทสี่รอยเป็นกิจการซื้อมาขายไป ไม่ได้ใช้บัญชีนี้ แต่ในอนาคตทางกลุ่มมีโครงการผลิตสินค้าจำหน่าย เช่น โครงการผลิตน้ำสมุนไพร ซึ่งจะต้องมีการคิดต้นทุนสินค้า ดังนั้นจึงได้ออกแบบบัญชีนี้สำหรับการผลิตสินค้าในอนาคต

จากผลการติดตามครั้งที่ 2 พบว่า บัญชีรายรับและบัญชีรายจ่ายมีคะแนนความถูกต้องเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดี บัญชีคุมสินค้ามีคะแนนความถูกต้องเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับอ่อน เนื่องจากในบัญชีนี้มีจำนวนช่องค่อนข้างมาก (ซึ่งเป็นแบบมาตรฐาน) เพื่อให้บันทึกตัวเลขในการรับสินค้า จ่ายสินค้า และจำนวนสินค้าคงเหลือ จึงทำให้ผู้ทำบัญชีเกิดความสับสนและไม่แน่ใจในการลงบันทึกบัญชี และบัญชีทะเบียนสินทรัพย์ คะแนนความถูกต้องอยู่ในระดับพอใจ โดยผู้ทำบัญชีได้บันทึกชื่อสินทรัพย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พร้อมราคาทุน มีจำนวนรายการเพิ่มขึ้นเป็นไปโดยถูกต้อง แต่ยังไม่ครบถ้วนและยังไม่ได้คำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์แต่ละรายการ

3) มีการควบคุมภายในด้านเอกสาร

การควบคุมภายในด้านเอกสาร ผู้จัดทำบัญชีได้มีการจัดเก็บเอกสารประกอบการลงรายการบัญชี ได้แก่ ใบเสร็จค่าซื้อสินค้า ใบเสร็จค่าไฟฟ้า ใบเสร็จค่าน้ำประปา และใบเสร็จค่าซื้อวัสดุอุปกรณ์ ไว้ในแฟ้มเก็บเอกสารอย่างเป็นหมวดหมู่ โดยมีการจัดเรียงเอกสารตามวันที่ได้รับ (รับก่อนเก็บก่อน) ตามระบบการควบคุมภายในที่ได้ออกแบบไว้

1.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยในส่วนบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้างต้น ได้ว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์กล่าวคือ มีศึกษาและพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านพระพุทธรบาทสี่รอย ตำบลสะลวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีผลการวิจัยในส่วนบัญชีครัวเรือนระบุไว้ในบทที่ 4 และการสรุปผลในหัวข้อ 1.1 ข้างต้นแล้ว สามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) สมุดบัญชี 8 เล่มเป็นระบบบัญชีที่เหมาะสมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาบริบทระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านพระพุทธรบาทสี่รอย พบว่าแต่เดิมผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีระดับการศึกษาไม่ได้จบปริญญาตรี มีการทำบัญชีเงินสตรับ-จ่ายอย่างง่าย อีกทั้งมีผลการดำเนินงานในรูปแบบอย่างง่ายที่ยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบมาตรฐานเป็นที่ยอมรับทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และสุภชัย พาหุมนโต (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาระบบบัญชี สำหรับกลุ่มผู้ผลิต โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จัดทำบัญชีอย่างง่าย โดยแสดงรายการรายรับและรายจ่ายเท่านั้น

จากการติดตามผลการใช้ระบบบัญชีที่ได้รับการออกแบบใหม่ ประกอบไปด้วย 8 บัญชี ได้แก่ 1) บัญชีรายรับ 2) บัญชีรายจ่าย 3) บัญชีต้นทุนสินค้า 4) บัญชีคุมสินค้าคงคลัง 5) บัญชีคุมวัตถุดิบ 6) บัญชีเจ้าหนี้ 7) บัญชีลูกหนี้ และ 8) บัญชีทะเบียนทรัพย์สิน จากบัญชีทั้ง 8 เล่มนี้ ผู้ทำบัญชีสามารถจัดทำบัญชี 1 บัญชีรายรับ บัญชี 2 บัญชีรายจ่าย บัญชี 3 บัญชีต้นทุนสินค้า และบัญชี 8 ทะเบียนสินทรัพย์ ในการจัดทำรายงานทางการเงินได้ตามรูปแบบมาตรฐาน โดยมีคะแนนความถูกต้องเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดีจากกิจกรรมการติดตามผล ส่วนบัญชี 6 บัญชีเจ้าหนี้ และบัญชี 7 บัญชีลูกหนี้ ไม่มีข้อมูล เพื่อบันทึกบัญชี เนื่องจากร้านค้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการซื้อสินค้าเป็นเงินสด และไม่มีลูกหนี้ค้างชำระ หรือลูกหนี้อื่นๆ แต่ผู้ทำบัญชีมีความเข้าใจในการลงรายการลูกหนี้ และเจ้าหนี้รายตัว ซึ่งสอดคล้องกับสัจจวงศ์ วรโยธา, มนัสดา ชัยสวนิยากรณ์, วิลาสินี แสงคำพระ และมงคล กิตติวุฒิกโร (2561: 81) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีในการบริหารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ของกลุ่มเย็บผ้าฝ้ายพื้นเมืองบ้านกกไถ ตำบลคำชะอี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระบบบัญชีที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการบริหารควรมีรูปแบบสมุดบัญชีตามเกณฑ์เงินสด รวมทั้งหมด 7 เล่ม ประกอบด้วย สมุดบัญชีเงินสดรับ สมุดบัญชีเงินสดจ่าย สมุดคุมงานระหว่างทำ สมุดคุมสินค้า สมุดคุมวัตถุดิบ สมุดงบต้นทุนการผลิต และสมุดงบรายได้และค่าใช้จ่าย และระดับความเห็นต่อการพัฒนา ระบบบัญชีที่พัฒนาร่วมกัน พบว่า ระบบบัญชีมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($= 4.08$, $S.D. = 0.49$) โดยสมาชิกกลุ่มให้ความเห็นว่าการพัฒนาระบบบัญชีที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมกับกลุ่ม ทำให้ทราบผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างแท้จริง ทำให้สามารถรู้ต้นทุนและกำไร ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ให้สมาชิกในกลุ่มได้ นอกจากนั้นยังได้สอดคล้องกับบันเญย ศรีแก้ว, วิภากรณ์ ศรีหาธาตุ, ปิยะณัฐ ฤณพุทธม (2559: 121) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชน ทอผ้าสีธรรมชาติ: กรณีศึกษากลุ่ม บ้านหนองหัววัว

ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สมุดเงินสดรับ สมุดรายวันเงินสดจ่าย และบัญชีลูกหนี้รายตัว

2) ผู้ทำบัญชีกลุ่มสามารถทำบัญชีตามระบบบัญชีใหม่ และสามารถออกรายงานผลการดำเนินงานได้

ผลการวิจัยพบว่า การติดตามผลครั้งที่ 2 ผู้จัดทำบัญชีกลุ่มมีคะแนนความถูกต้องบัญชีรายรับบัญชีรายจ่ายอยู่ในระดับดี บัญชีต้นทุนสินค้าและทะเบียนสินทรัพย์อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งมองในภาพรวมเห็นว่าผู้ทำบัญชีกลุ่มสามารถทำบัญชีตามระบบบัญชีใหม่ได้ นอกจากนั้นยังสามารถสรุปยอดรวมต่างๆ เพื่อออกรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ตามรูปแบบมาตรฐาน

แม้ว่าในช่วงแรกของการเริ่มให้มีการบันทึกบัญชี ผู้ทำบัญชียังไม่สามารถบันทึกรายการได้ถูกต้องมากนัก ผู้ทำบัญชีต้องอาศัยการปรับตัว ปรับวิธีการจากเดิมเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่มีมาตรฐานมากขึ้น แต่เมื่อผู้จัดทำบัญชีทำความเข้าใจและเริ่มบันทึกบัญชีสักระยะหนึ่ง จึงมีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องมากขึ้น โดยเห็นจากคะแนนความถูกต้องในการติดตามผลครั้งที่ 2 ที่เพิ่มขึ้นกว่าผลการติดตามครั้งที่ 1

3) มีระบบการควบคุมภายในด้านเอกสาร

จากการติดตามผลการจัดทำบัญชีกลุ่มพบว่า มีระบบการควบคุมภายในด้านเอกสาร โดยมีการจัดเก็บเอกสารประกอบรายการบันทึกบัญชีไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น ใบเสร็จรับเงินจากการซื้อสินค้า ใบเสร็จค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เป็นต้น ทำให้การค้นหาเอกสารเพื่อใช้ในการอ้างอิง หรือบันทึกทิกบัญชีทำได้สะดวก ง่ายมากขึ้น ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

โดยแต่เดิมทางกลุ่มไม่ได้จัดเก็บไว้เป็นหมวดหมู่ ทำให้เกิดเอกสารสูญหาย ไม่สามารถจดบันทึกรายการได้ ส่งผลทำให้รายงานทางการเงินที่ออกมาไม่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะงานสิทธิ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิตเคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายทอมือในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายทอมือในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ทุกกลุ่มมีการบันทึกบัญชี แต่ไม่ได้มีการนำข้อมูลจากการบันทึกบัญชีมาจัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกลุ่ม มีการจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีคือใบเสร็จรับเงินทุกครั้งที่มีการขายสินค้า แต่ไม่ได้จัดเก็บอย่างเป็นระเบียบหมวดหมู่ ส่วนเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีอื่น เช่น ใบรับสินค้า ใบเสร็จรับเงินที่รับจากบุคคลภายนอกก็ไม่ได้เก็บรักษาไว้เป็นหมวดหมู่แต่อย่างใด และไม่มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรู้สึกว่าการจัดทำบัญชีมีความยุ่งยาก เสียเวลา และไม่มีประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีมาก่อน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มก็ตระหนักและรับรู้ถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชี จึงต้องการความช่วยเหลือจาก

หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำบัญชีรวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของงบการเงินอย่างใกล้ชิด นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับบันเญย ศรีแก้ว, วิภาภรณ์ ศรีหาธาตุ, ปิยะณัฐ ฤณพุทธม (2559: 121) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชน ทอผ้าสีธรรมชาติ: กรณีศึกษากลุ่ม บ้านหนองหัววัว ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างไม่มีการกำหนดผังงาน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่เหมาะสมตามหลักการควบคุมภายใน อีกทั้งยังสอดคล้องกับสัจจวัฒน์ วรโยธา, มนัสดา ชัยสวณียาภรณ์, วิลาสินี แสงคำพระ และมงคล กิตติวุฒิไกร (2561: 81) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีในการบริหารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ของกลุ่มเย็บผ้าฝ้ายพื้นเมืองบ้านกกไธ ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า 1) ลักษณะการประกอบการเป็นรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว มีสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชี คือมีคู่มือบัญชีกลุ่มผู้ผลิตหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ แต่ไม่นำมาถือปฏิบัติ เนื่องจากมีความซับซ้อนและมีภาระหนักในการผลิตสินค้าให้เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าทำให้ไม่มีการลงบัญชีตามคู่มือ จะมีเพียงการบันทึกรายรับ-รายจ่าย ซึ่งไม่มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ ไม่มีการอ้างอิงเอกสาร ไม่มีหลักฐานการเบิกจ่ายเงิน ไม่มีการควบคุมปริมาณสินค้าข้อมูลที่ได้จึงขาดความน่าเชื่อถือ

1.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) การติดตามผลในระยะยาว

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไป หากมีการติดตามผลในระยะเวลายาวนานขึ้น เช่น ระยะ 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน 12 เดือน จะทำให้ผู้จัดทำบัญชีกลุ่มสามารถออกรายงานทางการเงินได้ครบถ้วน เช่น งบแสดงฐานะทางการเงิน ที่รอรายงานในสิ้นปี รวมถึงมีระยะเวลาเพียงพอในการจัดทำบัญชีที่ 8 ทะเบียนสินทรัพย์ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการออกงบแสดงฐานะทางการเงิน อีกทั้งจะสามารถมีระยะเวลาที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านการบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่งผลทำให้เกิดการเผยแพร่การจัดการความรู้ด้านบัญชีตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนอื่นๆ

2) การนำข้อมูลตัวเลขมาวางแผน

ในการวิจัยครั้งต่อไป หากมีการนำข้อมูลตัวเลขที่มีการบันทึกจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาใช้ประโยชน์ในด้านการวิเคราะห์วางแผนเพื่อการตัดสินใจ จะทำให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เพราะจะทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถจัดสรรทรัพยากรต่างๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้เพิ่มศักยภาพด้านบัญชีที่สูงขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้จัดทำบัญชี หรือผู้วิเคราะห์และวางแผนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วย

3) การใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชน

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป หากมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีส่วนช่วยในการจัดทำบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก็จะเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านบัญชีให้สูงขึ้น เช่น การใช้โปรแกรมบัญชีวิสาหกิจชุมชนสำเร็จรูป ที่ง่ายไม่ซับซ้อน ออกรายงานครบถ้วน ผู้ใช้สามารถนำข้อมูลต่างๆ ไปใช้ในการบริหารงาน และใช้ในการวางแผนงานในอนาคตได้ อีกทั้งอาจพัฒนาเป็นระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนออนไลน์ ที่สามารถรับ-ส่งข้อมูลทางบัญชีให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รวดเร็ว และมีความเป็นปัจจุบัน

4) หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมศักยภาพด้านบัญชี

หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมศักยภาพด้านบัญชีให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อาทิ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล อาจมีการบูรณาการการทำงานเพื่อส่งเสริมการจัดทำบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้น ง่ายขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาจร่วมกันพัฒนาเทคโนโลยีเข้าช่วยระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชน (ตามข้อเสนอแนะ 3.) ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อันจะช่วยให้เกิดความยั่งยืนด้านบัญชีแก่วิสาหกิจชุมชนต่อไป

2. การสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะบัญชีครัวเรือน

การสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะบัญชีครัวเรือนชุมชนบ้านพระพุทธรบาทสี่รอย มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การสรุปผล

จากผลการวิจัยในส่วนบัญชีครัวเรือนในบทที่ 4 ข้างต้น สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) มีการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 (หน้า 1) ได้ระบุว่า “เพื่อส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนชุมชนบ้านพระพุทธรบาทสี่รอย ตำบลสะลวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่” นั้น การวิจัยนี้ได้มีการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 4 กิจกรรมดังนี้ 1) การศึกษาบริบทและทำความเข้าใจ 2) การออกแบบสมุดบัญชี 3) การอบรมผู้จัดทำบัญชี และ 4) การติดตามผล

ในกิจกรรมการอบรมผู้จัดทำบัญชี (หน้า 89) ชาวชุมชนบ้านพระพุทธรบาทสี่รอยให้ความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นอย่างมาก นำโดยผู้นำชุมชนคือนายสมาน กิตติกร และชาวชุมชนต่างให้ความสนใจในการเข้าร่วมอบรมผู้จัดทำบัญชีครัวเรือน และสมาชิกครัวเรือน ซึ่งเป็นผู้สนใจ รวมทั้งสิ้น 120 คน โดยมีการติดตามจำนวน 2 ครั้ง ห่างกันประมาณ 1 เดือน ซึ่งมีผลการติดตามจำนวน 2 ครั้ง (หน้า 100)

2) การอบรมความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (61.7%) ช่วงอายุ 51 - 60 ปี (24.2%) ช่วงอายุ 41 - 50 ปี (18.3%) ระดับการศึกษาประถมศึกษา (36.7%) มัธยมศึกษา (35.8%) ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ไม่เคยรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีครัวเรือน (70.8%) ไม่เคยเข้ารับการอบรมบัญชีครัวเรือน (82.5%) ไม่เคยจดบันทึกรายรับรายจ่าย (89.2%)

ผลประเมินภายหลังการอบรมพบว่า ระดับความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับปานกลาง (3.45) ความสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับปานกลาง (3.48) การรับรู้พฤติกรรมค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด (4.65) การจัดหมวดหมู่ได้ อยู่ในระดับมาก (4.46) สามารถจัดลำดับของรายจ่าย อยู่ในระดับมาก (4.29) มีแนวทางลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น อยู่ในระดับมาก (3.52) มีแนวทางเพิ่มเงินออม อยู่ในระดับปานกลาง (3.20) สามารถวางแผนการเงินครัวเรือนได้ อยู่ในระดับมาก (4.25) และความระมัดระวังการใช้จ่าย อยู่ในระดับมาก (4.11)

3) ผลการติดตามการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ผลการติดตามผลครั้งที่ 2 (ครั้งล่าสุด) พบว่า ผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่มีระดับความถูกต้องในระดับปานกลาง (32.70%) รองลงมาอยู่ในระดับดีมาก (26.90%) ผู้ทำบัญชีมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน 2-3 วันต่อครั้ง (55.8%) ระดับความถูกต้อง อยู่ในระดับปานกลาง (3.35) ความถี่

การจัดทำบัญชี อยู่ในระดับมาก (4.02) ความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก (3.63) สามารถสรุปยอดได้ อยู่ในระดับมาก (3.85) ความสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ อยู่ในระดับปานกลาง (3.12) ความสามารถจัดหมวดหมู่ได้ อยู่ในระดับมาก (4.33) ความสามารถจัดลำดับได้ อยู่ในระดับมาก (4.25) การรับรู้พฤติกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด (4.92) การเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด (4.62) ประเมินพฤติกรรม อยู่ในระดับปานกลาง (3.40) มีแนวทางลดค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด (4.52) มีแนวทางเพิ่มเงินออม อยู่ในระดับมาก 4.23) ความสามารถวางแผนได้ อยู่ในระดับมาก (4.25) และความระมัดระวังในการใช้จ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด (4.87)

4) ข้อมูลระดับความถูกต้องแจกแจงตามความถี่การจัดทำบัญชี

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่มีความถูกต้องระดับมาก และมากที่สุด ผู้ทำบัญชีมีการทำทุกวัน (19.20%) และทำบัญชี 2-3 วันต่อครั้ง (23.1%) ส่วนสำหรับกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีความถูกต้องระดับปานกลาง อ่อน และอ่อนมาก ผู้ทำบัญชีมีการทำทุกวัน (5.8%) จัดทำบัญชี 2-3 วันต่อครั้ง (32.7%) และจัดทำบัญชี 4-5 วันต่อครั้ง (19.2%)

5) สมาชิกครัวเรือนมีความเห็นระดับมากที่สุดในการติดตามผลทั้งสองครั้ง

จากผลการติดตามทั้งสองครั้งพบว่า สมาชิกในครัวเรือนมีความเห็นระดับมากที่สุดทั้งสองครั้ง มีจำนวน 3 ประเด็นได้แก่ การมีแนวทางการเพิ่มออมเงิน มีความระมัดระวังในการใช้จ่ายเงิน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะประเด็นมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายเงิน มีความเห็นระดับสูงสุดในการติดตามผลทั้งสองครั้งคือ 4.59 (ระดับมากที่สุด) 4.79 (ระดับมากที่สุด) ตามลำดับ

2.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยในส่วนบัญชีครัวเรือนข้างต้น ได้ว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์กล่าวคือ ได้มีการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนชุมชนบ้านพระพุทธรบาทสี่รอย ตำบลสะलग อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีผลการวิจัยในส่วนบัญชีครัวเรือนระบุไว้ในบทที่ 4 และการสรุปผลในหัวข้อ 2.1 ข้างต้นแล้ว สามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ผู้ทำบัญชีครัวเรือนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

จากสรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น สรุปข้อมูลการรับ-จ่ายได้ โดยดูจากระดับความถูกต้องในการติดตามผล (ตารางที่ 4.32 หน้า 100 และภาพที่ 2.6 หน้า 21) จะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มความถูกต้องระดับดีมาก และดี จากการติดตามครั้งที่ 1 เท่ากับ 26.90% (9.60% + 17.30%) เป็น 42.30% (26.90% + 15.40%) อีกทั้งกลุ่มความถูกต้องระดับอ่อน และอ่อนมาก มีสัดส่วนที่ลดลงจาก 51.90% (34.60% + 17.30%) เหลือเพียง 25.00% (15.40% + 9.60%)

อีกทั้งผลการเปรียบเทียบผลการติดตามการจัดทำบัญชีครัวเรือนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (ตารางที่ 4.36 หน้า 105) ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นดังนี้

1. เกิดความรู้ความเข้าใจ	จาก	3.23 (ระดับปานกลาง)	เป็น	3.63 (ระดับมาก)
2. สามารถจัดลำดับได้	จาก	4.13 (ระดับมาก)	เป็น	4.25 (ระดับมาก)
3. สามารถสรุปยอดได้	จาก	3.63 (ระดับมาก)	เป็น	3.85 (ระดับมาก)
4. สามารถจัดหมวดหมู่ได้	จาก	4.15 (ระดับมาก)	เป็น	4.33 (ระดับมาก)
5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	จาก	4.44 (ระดับมาก)	เป็น	4.62 (ระดับมากที่สุด)

เห็นได้ว่า เมื่อมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้ผู้จัดทำบัญชีเกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตัวเอง จึงส่งผลให้การทำบัญชีมีความถูกต้องมากขึ้น ผู้จัดทำบัญชีเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะความสามารถจัดลำดับรายการบัญชีได้ สามารถสรุปยอดได้ สามารถจัดหมวดหมู่ได้ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ถือได้ว่าผู้ทำบัญชีครัวเรือนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับเอมอร์ไมตรีจิตร์ (2560: 33) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนนรธาสร้างสรรค์ เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า 1) กฎแห่งความพร้อม ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานราชการเข้ามาอบรมให้ความรู้ตามนโยบายรัฐบาล ทำให้ประชาชนในชุมชนรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนและสามารถเรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องได้ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการพูดคุยกันในชุมชน และ 2) กฎแห่งการฝึกหัด ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ยินยอมเสียเวลาในการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อจัดทำบัญชีครัวเรือนเนื่องจากเรียนรู้ว่าการจัดทำบัญชีก่อให้เกิดประโยชน์และเรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง

2) เกิดการประมาณตนเองตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเปรียบเทียบผลการติดตามการจัดทำบัญชีครัวเรือนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (ตารางที่ 4.36 หน้า 105) ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการประเมินพฤติกรรมการใช้จ่ายของตนเองหรือครัวเรือนตนเอง มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นดังนี้

1. การรับรู้พฤติกรรม	จาก	4.85 (ระดับมากที่สุด)	เป็น	4.92 (ระดับมากที่สุด)
2. ประเมินพฤติกรรม	จาก	3.04 (ระดับปานกลาง)	เป็น	3.40 (ระดับปานกลาง)

เห็นได้ว่า เมื่อมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จะทำให้ผู้ทำบัญชีเห็นถึงรายการรับเงินและรายการจ่ายเงินว่าเป็นค่าอะไรบ้าง ทำให้เกิดการรับรู้พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของตนเองหรือครัวเรือนตนเองมากขึ้นว่ารายรับรายจ่ายในเดือนที่ผ่านมาควรจ่ายหรือไม่ควรจ่ายอะไร ถือได้ว่าเกิดการประมาณตนเองตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

3) มีแนวทางลดค่าใช้จ่ายเพิ่มเงินออมได้

ผลการเปรียบเทียบผลการติดตามการจัดทำบัญชีครัวเรือนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (ตารางที่ 4.36 หน้า 105) ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการลดค่าใช้จ่าย และแนวทางการเพิ่มเงินอ้อม มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นดังนี้

1. มีแนวทางลดค่าใช้จ่าย จาก 4.37 (ระดับมาก) เป็น 4.52 (ระดับมากที่สุด)
2. มีแนวทางเพิ่มเงินออม จาก 4.04 (ระดับมาก) เป็น 4.23 (ระดับมาก)

เห็นได้ว่า เมื่อมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จะทำให้ผู้ทำบัญชีเห็นถึงข้อมูลการรับจ่ายเงินของครัวเรือน ทำให้เกิดการรับรู้ในพฤติกรรมค่าใช้จ่ายเงิน ส่งผลให้เกิดการประมาณตนเองตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดแนวทางลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ส่งผลทำให้เงินออมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสรียา วิจิตรเสถียร (2557: 19) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฟอร์มและกระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถวางแผนและกำหนดเป้าหมายการ “ปรับ” รายจ่ายที่เกี่ยวกับวิธีการกิน การอยู่ การใช้ที่ไม่จำเป็นได้ “เปลี่ยน” รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานสังคมที่ไม่จำเป็นได้ “ลด” สิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่จำเป็นได้ “ละ” สิ่งฟุ่มเฟือยตามแพชั่นได้ “เลิก” รายจ่ายเกี่ยวกับอบายมุขได้ดีกว่าความสามารถในการตั้งเป้าหมายเพื่อเพิ่ม และดีกว่าความสามารถในการตั้งเป้าหมายการออม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษบา อารีย์. (2557: 19) ได้ศึกษาเรื่อง บัญชีครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในยุคโลกาภิวัตน์ ที่พบว่า บัญชีครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัด และการมีเงินออม และหากมีการใช้จ่ายเท่าที่มีความจำเป็นจะไม่ก่อให้เกิดหนี้สิน สามารถแก้ไขปัญหานี้สินได้อย่างยั่งยืน เป็นผลให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในการรับการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของภทรา เรืองสินัญญา (2555: 20) ได้ศึกษาเรื่อง บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืมมองข้าม ที่พบว่า ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออม และในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน

4) ผู้ทำบัญชีครัวเรือนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล และสามารถวางแผนทางการเงินได้

ผลการเปรียบเทียบผลการติดตามการจัดทำบัญชีครัวเรือนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (ตารางที่ 4.36 หน้า 105) ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล และการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นดังนี้

1. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ จาก 2.71 (ระดับปานกลาง) เป็น 3.12 (ระดับปานกลาง)
2. สามารถวางแผนได้ จาก 4.06 (ระดับมาก) เป็น 4.25 (ระดับมาก)

เห็นได้ว่า เมื่อมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ผู้จัดทำบัญชีเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถสรุปยอดได้ สามารถจัดหมวดหมู่ได้ รับรู้ถึงพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของตนเองหรือครัวเรือนตนเอง ซึ่งได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น ส่งผลให้ผู้ทำบัญชีสามารถวิเคราะห์ข้อมูลรายการต่างๆ และวางแผนทางการเงินได้ กล่าวคือ ผู้จัดทำบัญชีสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตนเองได้

และนำข้อมูลนั้นซึ่งเป็นข้อมูลในอดีตมาใช้ในการวางแผนทางการเงินของครัวเรือนได้ หรือสามารถบริหารจัดการทางการเงินได้มากขึ้น

สำหรับในประเด็นผู้ทำบัญชีครัวเรือนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล และสามารถวางแผนทางการเงินได้นี้ มีความสอดคล้องในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 งานวิจัย ได้แก่ งานวิจัยที่สอดคล้องที่ 1) งานวิจัยของสรียา วิจิตรเสถียร (2559: 101) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร ที่พบว่า เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถสรุปยอดรายรับ-รายจ่าย วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ส่งผลให้สามารถวางแผนและกำหนดเป้าหมายได้ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของสรียา วิจิตรเสถียร (2557: 19) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฟอร์มและกระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการดำเนินการตามแผนหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ประสบความสำเร็จ งานวิจัยที่สอดคล้องที่ 2) งานวิจัยของธณตม ราศีรัตน์ (2557: 72) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดทำบัญชีครัวเรือนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ทำนาในบ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า คุณภาพชีวิตและสถานะทางครอบครัวของเกษตรกรกลุ่มจัดทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากกลุ่มที่ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน และอาจใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและควบคุมการจัดการและการบริหารการเงิน ซึ่งจะนำไปสู่การใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ งานวิจัยที่สอดคล้องที่ 3) งานวิจัยของเอมอร ไมตรีจิตร (2560: 33) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนหรรษาสร้างสรรค์ เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า 3) กฎแห่งความพอใจประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่พอใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน เพราะการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้รับรู้ รายรับ-รายจ่าย ที่เกิดขึ้นในครอบครัว นำข้อมูลทางบัญชีที่ได้บันทึกไว้มาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวเกิดหนี้สิน เรียนรู้วิธีการลดรายจ่าย สร้างรายได้ โดยนำความรู้ที่ได้จากการจัดทำบัญชีครัวเรือนช่วยวางแผน การใช้จ่ายเงินให้เกิดคุณค่า และมีเงินออมเพิ่มขึ้น และงานวิจัยที่สอดคล้องที่ 4) งานวิจัยของณัฐภัทร คำสิงห์วงศ์, สุภาภรณ์ พวงชมพู (2558: 81) ได้ศึกษาเรื่อง การวางแผนชำระหนี้ของเกษตรกรรายย่อยด้วยบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษา ลูกค้าเกษตรกรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอ่างทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่พบว่า ประเด็นที่ 3. การวางแผนชำระหนี้ของลูกค้าเกษตรกรมี 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในครัวเรือน ร้อยละ 87 รูปแบบที่ 2 ออมเงินเพิ่มขึ้น ร้อยละ 74 รูปแบบที่ 3 ลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร ร้อยละ 69 รูปแบบที่ 4 กู้เงินจากแหล่งเงินทุนอื่น ร้อยละ 38

5) ผู้จัดทำบัญชีมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน 2-3 วันต่อครั้ง

ผลการเปรียบเทียบผลการติดตามการจัดทำบัญชีครัวเรือนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ประเด็นความถี่การจัดทำบัญชีครัวเรือน (ตารางที่ 4.33 หน้า 102) พบว่า พฤติกรรมการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่ มีการจัดทำบัญชี 2-3 วันต่อครั้ง โดยมีอัตราส่วนมากที่สุดในแต่ละครั้ง ได้แก่ 42.3% และสูงขึ้นเป็น 55.8% (ตามลำดับ) ซึ่งสอดคล้องกับณัฐภัทร คำสิงห์วงศ์, สุภาภรณ์ พวงชมพู (2558: 81) ได้ศึกษาเรื่อง การวางแผนชำระหนี้ของเกษตรกรรายย่อยด้วยบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษา ลูกค้า

เกษตรกรธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขายางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่พบว่า เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การจัดทำบัญชีครัวเรือน 2-3 วันครั้ง ร้อยละ 58 รูปแบบที่ 2 คือ การจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 19 และรูปแบบที่ 3 คือ จัดทำบัญชีครัวเรือนทุกสัปดาห์ ร้อยละ 16

จากประเด็นความถี่ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่ากลุ่มที่ทำบัญชี 4-5 วันต่อครั้ง และกลุ่มที่ทำบัญชีมากกว่า 5 วันต่อครั้ง มีสัดส่วนที่ลดลง โดยกลุ่มที่ทำบัญชี 4-5 วันต่อครั้งมีสัดส่วนจาก 25.0% เป็น 19.2% และกลุ่มที่ทำบัญชีมากกว่า 5 วันต่อครั้ง มีสัดส่วนที่ลดลง 7.7% เป็น 0.0% เนื่องจากว่ากลุ่มผู้จัดทำบัญชีที่นานกว่า 3 วันต่อครั้ง เห็นถึงความสำคัญจึงทำบัญชีครัวเรือน และป้องกันการลืมนบันทึกรายการ จึงทำให้ผู้จัดทำบัญชีทำบัญชีครัวเรือนบ่อยมากขึ้นโดยอยู่ในช่วง 2-3 วันต่อครั้ง

6) ผู้ที่ทำบัญชีที่มีความถูกต้อง เป็นผู้ทำบัญชีค่อนข้างบ่อย

จากข้อมูลระดับความถูกต้องแจกแจงตามความถี่การจัดทำบัญชี (ตารางที่ 4.37 หน้า 107) จะพบว่าผู้จัดทำบัญชีกลุ่มที่ 1 คือ ผู้ทำบัญชีที่มีความถูกต้องระดับมาก และมากที่สุด มีการจัดทำบัญชีทุกวัน (19.20%) และทำบัญชี 2-3 วันต่อครั้ง (23.1%) ซึ่งเป็นผลจากการบัญชีบ่อยๆ หรือการทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งบ่อยๆ จนเกิดความเข้าใจ และทักษะความชำนาญขึ้น จึงส่งผลถึงระดับความถูกต้องของการทำบัญชีในระดับ ดี หรือดีมาก

7) ปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ การเขียนหนังสือ

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนบางส่วนมีปัญหาด้านการเขียนหนังสือ โดยผู้มีปัญหาด้านการเขียนหนังสือ เป็นผู้สูงอายุ และมีระดับการศึกษาที่ระบุว่าไม่ได้เรียนหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับบัญญัติ คำสิงห์สงษ์, สุภาภรณ์ พวงชมพู (2558: 81) ได้ศึกษาเรื่อง การวางแผนชำระหนี้ของเกษตรกรรายย่อยด้วยบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษา ลูกค้าเกษตรกรธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขายางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่พบว่า *ประเด็นที่ 4*) ปัญหาอุปสรรคในการวางแผนทางการเงินด้วยบัญชีครัวเรือนของลูกค้าเกษตรกร คือ การทำบัญชีครัวเรือนทำให้เสียเวลาและมีความยุ่งยากและการไม่สามารถบันทึกรายการได้เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องการเขียนหนังสือ

8) การจัดทำบัญชีครัวเรือนส่งผลถึงความระมัดระวังการใช้จ่ายเงิน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ทำบัญชีครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือน มีความเห็นในประเด็นความระมัดระวังในการใช้จ่ายเงิน อยู่ในระดับมากที่สุดในการติดตามผลทั้งสองครั้ง ดังนี้ กลุ่มผู้ทำบัญชีครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 4.52 (ระดับมากที่สุด) เป็น 4.87 (ระดับมากที่สุด) และกลุ่มสมาชิกครัวเรือน มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 4.59 (ระดับมากที่สุด) เป็น 4.79 (ระดับมากที่สุด)

เมื่อมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้สมาชิกในครัวเรือนเกิดการรับรู้ถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของตนเอง ส่งผลถึงการประมาณตนเองว่ารายจ่ายใดจำเป็นหรือไม่จำเป็น หากเป็นรายจ่ายที่ไม่จำเป็นจะทำให้เกิดความระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินมากขึ้น ดังรูปแบบนี้

ภาพที่ 5.1 รูปแบบการเรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน

ในประเด็นนี้มีคลิปวิดีโอความคิดเห็นผู้ทำบัญชีครัวเรือนดังภาพที่ 4.30 (หน้า 114)

2.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) การติดตามผลในระยะยาว

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไป หากมีการติดตามผลในระยะเวลายาวนานขึ้น เช่น ระยะ 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน 12 เดือน จะสามารถเห็นผลของค่าใช้จ่ายที่ลดลง ระดับเงินออมที่เพิ่มสูงขึ้นได้ รวมถึงระดับหนี้สินที่ลดลงได้

2) หน่วยงานภาครัฐควรช่วยกันเผยแพร่การจัดทำบัญชีครัวเรือนให้ทั่วถึง

จากการศึกษาบริบทชุมชน พบว่า มีจำนวนตัวแทนของชาวชุมชนจำนวน 2 คนเข้ารับ การฝึกอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่จัดขึ้นโดยส่วนงานจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ตัวแทนชุมชนเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชาวชุมชน แต่การเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชาวชุมชนยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควรนั้น

หากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ควรช่วยกันเผยแพร่การจัดทำบัญชีครัวเรือนให้ทั่วถึง หรือได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมถึงการติดตามผลในระยะยาว จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นระดับครัวเรือนมีเข้มแข็งมากขึ้น